

Wmo beleidsplan 2012 - 2014

Voor elkaar, met elkaar

GEMEENTE IJSSELSTEIN

Mei 2012

Inhoudsopgave

Samenvatting		3
1. Inleiding		6
2. Visie		8
3. Uitgangspunten, beleidsdoelen en aanpak		10
3.1 Inleiding	10	
3.2 Maatschappelijke ontwikkelingen	10	
3.3 Uitgangspunten, beleidsdoelen en aanpak	12	
3.4 Effectmeting en kwaliteit van beleid	18	
4. Participatie en communicatie		20
4.1 Inleiding	20	
4.2 Burgerparticipatie	20	
4.3 Participatie maatschappelijke partners	20	
4.4 Communicatieplan	20	
Bijlagen		
1. Mantelzorg en vrijwilligerswerk		
2. Jaarplan 2012		

Samenvatting

Inleiding

Sinds 1 januari 2007 voert de gemeente IJsselstein de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) uit. De wet bepaalt dat de raad één of meer plannen vaststelt, die richting geven aan de door de raad en het college te nemen beslissingen betreffende maatschappelijke ondersteuning. Op grond daarvan is een Wmo beleidsplan voor de jaren 2008 – 2011 vastgesteld.

Nu het oude Wmo beleidsplan expireert, is een nieuw meerjarig Wmo beleidsplan opgesteld voor de jaren 2012 - 2014. De looptijd van het beleidsplan loopt parallel aan het collegeprogramma.

Evaluatie beleidsplan 2008-2011

In het Wmo beleidsplan 2008 – 2011 is bepaald welke resultaten op de diverse prestatievelden in vier jaar moesten zijn behaald. Uit de evaluatie blijkt dat het merendeel van de destijds gestelde resultaten gerealiseerd zijn en dat daarnaast ook tal van andere resultaten zijn geboekt. Helaas heeft het beleidsplan niet de gewenste samenhang tussen de verschillende beleidsterreinen tot stand gebracht. Doel van de evaluatie is te leren van de ervaringen die zijn opgedaan met de uitvoering van de Wmo tot nu toe en het verzamelen van input voor het ontwikkelen van een nieuw meerjarig Wmo beleidsplan.

Wmo beleidsplan 2012-2014

Speerpunt voor het nieuwe beleidsplan is te komen tot een integrale benadering voor het bieden van maatschappelijke ondersteuning waarbij de vraag van de inwoner centraal staat. Kern van het vast te stellen beleidsplan is de andere rol van de inwoner: wat kan de inwoner zelf en wat kan hij voor een ander betekenen. Zelfredzaamheid en het voeren van regie over het eigen leven vormen de kernwaarden. Deze speerpunten sluiten aan bij het collegeprogramma en de kadernota lokaal sociaal beleid.

Uitgangspunten voor toekomstig Wmo beleid zijn:

- 1) het (meer) benutten van de eigen kracht van de inwoners;
- 2) het bieden van individueel maatwerk;
- 3) het voeren van toekomstbestendig beleid;
- 4) het verbinden van informele¹ en professionele hulp;
- 5) het bieden van een vangnet voor inwoners in een kwetsbare situatie.

Het benutten van de eigen kracht en het verstevigen van het sociaal netwerk vergroot de zelfredzaamheid van de inwoners en stelt hen in staat de regie over het eigen leven te (blijven) voeren. Mocht de eigen kracht tekort schieten, dan hebben de maatschappelijke partners in IJsselstein een scala aan algemene voorzieningen gecreëerd. Deze algemene voorzieningen kunnen worden ingezet als maatwerkoplossing ter (tijdelijke) ondersteuning van een inwoner.

In de inleiding van dit beleidsplan staan de Wmo prestatievelden opgesomd om aan te geven op welke vlakken de gemeente moet presteren in het kader van de Wmo. Over deze prestaties wordt jaarlijks verantwoording afgelegd aan de rijksoverheid.

In dit beleidsplan staat geen opsomming van de te leveren prestaties per prestatieveld. Wel is er een vertaling naar beleidsdoelen gemaakt om samenhang tussen de prestaties en prestatievelden te creëren. Beleidsdoelen kunnen meerdere prestatievelden omvatten. De concrete acties, waarmee wordt beoogd de beleidsdoelen te bereiken, zijn vermeld in jaarplannen. In de jaarplannen wordt de

¹ De onbetaalde hulp die wordt verleend door vrijwilligers en mantelzorgers wordt ook wel informele hulp genoemd.

Wmo beleidsplan 2012 - 2014

samenhang met de verschillende beleidsterreinen en prestatievelden inzichtelijk gemaakt. Het jaarplan 2012 is volledig uitgewerkt en als bijlage aan dit beleidsplan toegevoegd.

Ook wordt in dit beleidsplan de samenhang tussen Wmo en andere beleidsvelden en beleidsontwikkelingen benoemd. Het streven is de koppeling tussen de diverse beleidsterreinen inzichtelijk te maken en de uitvoeringsnota's, die samenhangen met het Wmo beleidsplan, te benoemen.

Dit beleidsplan bepaalt de richting van het Wmo beleid. De concrete uitwerking ervan staat in uitvoeringsnotities. **Dit maakt het Wmo beleidsplan de kapstok voor diverse uitvoeringsplannen.** Inwoners in een kwetsbare situatie, mantelzorgers en vrijwilligers worden expliciet genoemd. In dit beleidsplan wordt uitgewerkt hoe de gemeente met hen omgaat in het kader van de Wmo.

In het beleidsplan worden geen doelgroepen genoemd. Opdeling in doelgroepen werkt weliswaar concreet en overzichtelijk maar lang niet alle inwoners passen precies en uitsluitend in één doelgroep. Zo kan een mantelzorger tot de doelgroep jongeren behoren, maar zelf ook kampen met eigen beperkingen, waarvoor ondersteuning nodig is om zelfredzaam te blijven en kan iemand, die tot de doelgroep ouderen behoort, verslavingszorg nodig hebben. Wij willen inwoners niet benaderen als onderdeel van een doelgroep maar als een individu met zijn eigen specifieke kenmerken en eigen mate van zelfredzaamheid.

Ook is er bewust voor gekozen geen financiële paragraaf op te nemen. Het is namelijk niet mogelijk voor een periode van 3 jaar een betrouwbaar overzicht te geven van de financiële consequenties. Deze zijn immers afhankelijk van diverse factoren (hoogte budgetten, gehanteerde landelijke verdeelsleutels, omvang doelgroepen, effecten van beleid etcetera). Overigens wordt in de afzonderlijke uitvoeringsnota's wel een financiële paragraaf opgenomen. Daar waar financiële keuzes moeten worden gemaakt, wordt dat in de uitvoeringsnota's aangegeven.

Wet Werken naar Vermogen, decentralisatie Jeugdzorg en decentralisatie extramurale begeleiding
Vroegsignalering, preventie en integrale aanpak worden ook gehanteerd ten aanzien van de Wet Werken naar Vermogen, de decentralisatie Jeugdzorg en de decentralisatie extramurale begeleiding. De gemeente krijgt door deze maatregelen te maken met een toename van het aantal inwoners in een kwetsbare situatie, waarvoor de gemeente verantwoordelijk wordt. Speciale aandacht is nodig voor de inwoners, die met meerdere maatregelen tegelijk te maken hebben. Voorkomen moet worden dat deze inwoners de dupe worden van de verschillende maatregelen en buiten de maatschappij komen te staan. In afzonderlijke beleidsnotities wordt beschreven wat het beleid en de uitvoering gaat worden op de nieuwe beleidsvelden. Daarbij is aandacht voor de overlap in doelgroepen, samenloop van maatregelen en (intergemeentelijke) samenwerking bij de uitvoering. Voor het bewaken van de samenhang tussen de nieuwe taken is gemeentelijk een interne regiestructuur opgezet. Wat betreft de inwoners, die te maken hebben met de decentralisatie extramurale begeleiding, dan wel in de toekomst behoefte hebben aan een vorm van begeleiding, wordt de mate van ondersteuning op grond van de Wmo bepaald overeenkomstig de in dit beleidsplan verwoorde visie: uitgaan van de eigen kracht, inzet van het sociale netwerk en gericht op het versterken van de zelfredzaamheid en participatie.

Integrale aanpak samen met maatschappelijke partners

Met wijkgericht werken willen we de invloed en betrokkenheid van inwoners bij hun eigen woon- en leefomgeving vergroten. Ter bevordering van de leefbaarheid in de wijk werken zogenaamde integrale wijkteams en bewonersgroepen nauw samen.

Voor elke wijk wordt een wijkteam van professionals opgezet. De kernpartners van dit wijkteam zijn de stichting Pulse, de politie en Provides. Deze professionals komen uit de sectoren wonen, welzijn en veiligheid. De leden van de wijkteams zijn aanwezig in de wijk, overleggen met sleutelfiguren en

Wmo beleidsplan 2012 - 2014

leggen dwarsverbanden tussen bewoners en organisaties. De rol van de professional is ondersteunend, verbindend en activerend. Meer informatie staat in het uitvoeringsplan wijkregie in IJsselstein 2012 – 2015.

In 2013 willen we onderzoeken of de samenwerking tussen het Wmo team en de maatschappelijke partners verbeterd kan worden. Ook wordt onderzocht hoe we de onafhankelijkheid van gespreksvoerders kunnen waarborgen. De gespreksvoerder bespreekt met de inwoner alle levensdomeinen (werk, inkomen, welzijn, wonen, zorg en vervoer). Belangrijk daarbij is het versterken van de eigen kracht en het sociale netwerk van de inwoner. Dit komt terug in de beleidsdoelen van het Wmo beleid. Met de maatschappelijke partners maken we afspraken over hun aandeel in het behalen van beleidsdoelen op het vlak van maatschappelijke ondersteuning.

Regierol gemeente

Bij de gemeenten in Nederland is een beweging waarneembaar van “zorgen voor” naar “zorgen dat”: gemeenten sturen meer op afstand en laten steeds vaker de uitvoering over aan derden. Ook wij ontwikkelen ons naar een regie-organisatie. Dit houdt in dat wij de contouren van het beleid (uitgangspunten en beleidsdoelen) vaststellen en met partners afspraken maken over de uitvoering ervan. Als dienstverlener blijven wij zichtbaar en beschikbaar voor onze inwoners.

In het kader van dit beleidsplan houdt de regierol in dat de gemeente zorgt voor het vangnet (individuele voorzieningen) en de maatschappelijke partners verantwoordelijk zijn voor het laagdrempelig houden van algemene voorzieningen. Tevens zorgen de partners ervoor dat deze voorzieningen, nu en in de toekomst, blijven aansluiten op de vraag van de inwoners. Ook voor wat betreft het bevorderen van sociale cohesie en leefbaarheid en het versterken van de eigen kracht van inwoners en hun sociale netwerk, zullen wij de maatschappelijke partners stimuleren en faciliteren om deze taken uit te voeren.

Compact meerjarig beleidsplan Wmo

Het Wmo beleidsplan 2012-2014 is een visiedocument. Het is daarom een compact beleidsplan op hoofdlijnen. Nadere uitwerking van beleid ligt vast in diverse op zichzelf staande beleidsnotities. In het jaarplan staat een opsomming van deze beleidsnotities.

1. Inleiding

De Wmo is een participatiewet: het gaat erom dat iedereen kan meedoen. Het is ook een kaderwet: de Wmo beschrijft 9 prestatievelden op basis waarvan het college verantwoording aflegt aan de raad en de raad aan inwoners. De prestatievelden in het kader van maatschappelijke ondersteuning zijn als volgt in de wet benoemd:

1. Het bevorderen van de sociale samenhang in en leefbaarheid van dorpen, wijken en buurten;
2. Op preventie gerichte ondersteuning van jeugdigen met problemen met opgroeien en van ouders met problemen met opvoeden;
3. Het geven van informatie, advies en cliëntondersteuning;
4. Het ondersteunen van mantelzorgers daar onder begrepen steun bij het vinden van adequate oplossingen indien zij hun taken tijdelijk niet kunnen waarmaken, alsmede het ondersteunen van vrijwilligers;
5. Het bevorderen van de deelname aan het maatschappelijk verkeer en van het zelfstandig functioneren van mensen met een beperking of een chronisch psychisch probleem en van mensen met een psychosociaal probleem;
6. Het verlenen van voorzieningen aan mensen met een beperking of een chronisch psychisch probleem en aan mensen met een psychosociaal probleem ten behoeve van het behouden en het bevorderen van hun zelfstandig functioneren of hun deelname aan het maatschappelijk verkeer;
7. Het bieden van maatschappelijke opvang, waaronder vrouwenopvang en het voeren van beleid ter bestrijding van geweld dat door iemand uit de huiselijk kring van het slachtoffer is gepleegd;
8. Het bevorderen van openbare geestelijke gezondheidszorg, met uitzondering van het bieden van psychosociale hulp bij rampen;
9. Het bevorderen van verslavingsbeleid.

De invulling van de 9 prestatievelden wordt afgestemd op de lokale situatie. In dit beleidsplan en de bijbehorende jaarplannen wordt aangegeven op welke wijze dat de komende jaren gebeurt.

Evaluatie Wmo beleidsplan 2008-2011

Uit de evaluatie van het beleidsplan 2008-2011² blijkt dat IJsselstein zich in de afgelopen beleidsperiode, zoals veel andere gemeenten in Nederland, vooral heeft gericht op de invulling en implementatie van de nieuwe gemeentelijke taken in het kader van de Wmo, de hulp bij het huishouden, de pakketmaatregel extramurale begeleiding en de wetwijzigingen zoals de positie van de alfa-hulpen bij hulp bij het huishouden. Daarbij is vooral aandacht geweest voor de continuïteit van de ondersteuning voor de inwoner, het op peil houden van het voorzieningenniveau en de financiële haalbaarheid van het Wmo beleid en in het bijzonder de individuele voorzieningen. Samenhang met andere beleidsvelden ontbrak. Toch zijn er binnen diverse aanpalende beleidsterreinen resultaten bereikt die samenhangen met de Wmo. Denk daarbij aan de ontwikkelingen rondom wijkregie, jeugd, de Wet werk en bijstand, minimabeleid en schuldhulpverlening. Met de evaluatie van het Wmo beleidsplan 2008-2011 is een aanzet gegeven voor het Wmo beleidsplan 2012-2014.

Wmo beleidsplan 2012-2014

Dit beleidsplan geeft richting aan de lokale uitvoering van de Wmo en biedt inzicht in de wijze waarop de gemeente IJsselstein de komende jaren invulling geeft aan maatschappelijke ondersteuning. Met dit beleidsplan wordt verankerd dat het benutten van de eigen kracht van de inwoner centraal staat en dat samen met de inwoner wordt bepaald waaruit de (tijdelijke)

² Notitie evaluatie Wmo beleidsplan 2008-2011 van juni 2011

Wmo beleidsplan 2012 - 2014

maatschappelijke ondersteuning bestaat daar waar dit de inwoner op eigen kracht of met behulp van het sociaal netwerk niet lukt. De mate van inzet van mantelzorgers en vrijwilligers wordt meegenomen in het bepalen van de mate van maatschappelijke ondersteuning in het individuele geval.

Welzijn Nieuwe Stijl en VNG project De Kanteling

De uitgangspunten van VNG project De Kanteling³ en Welzijn Nieuwe Stijl⁴ zijn verweven in het Wmo beleidsplan.

Welzijn Nieuwe Stijl (WNS) gaat uit van het stimuleren van de eigen kracht van de inwoner.

Uitvoerende organisaties richten zich op samenhangende aanpak van problemen van inwoners.

WNS is een effectieve manier om inwoners betrokken te maken zodat ze minder ondersteuning nodig hebben. WNS kent 8 bakens (kenmerken):

1. Gericht op de vraag achter de vraag;
2. Gebaseerd op de eigen kracht van de burger;
3. Direct er op af;
4. Formeel en informeel in optimale verhouding;
5. Doordachte balans van collectief en individueel;
6. Integraal werken;
7. Niet vrijblijvend maar resultaatgericht;
8. Gebaseerd op ruimte voor de professional.

De Kanteling gaat uit van vraaggericht werken en het benutten van de eigen kracht van de inwoner.

VNG project De Kanteling gaat over het anders vormgeven van de compensatieplicht in de Wmo.

Welke ondersteuning heeft de inwoner echt nodig om te kunnen (blijven) participeren?

Voor wat betreft De Kanteling is de verordening maatschappelijke ondersteuning IJsselstein hierop aangepast (gekanteld) en sinds 1-1-2011 van kracht. Basis van de gekantelde verordening is het gesprek met de inwoner ter verheldering van de vraag en het met de inwoner zoeken naar passende oplossingen voor het bereiken van het beoogde resultaat. Om dit resultaat te bereiken hoeft lang niet altijd een individuele voorziening te worden verstrekt. Ook met algemene voorzieningen kan resultaat in het individuele geval bereikt worden.

Achterliggende gedachte is dat door toepassing van WNS en de Kanteling de vraag naar duurdere individuele voorzieningen daalt en er een efficiëntere ondersteuning kan worden geboden o.a. door het aanbieden van collectieve arrangementen.

Opbouw beleidsplan/leeswijzer

Dit beleidsplan is als volgt opgebouwd: het beleidsplan start met het beschrijven van de visie (hoofdstuk 2): waar staan we voor als het gaat om maatschappelijke ondersteuning. Wat is hierin de rol van de gemeente en wat is de rol van de inwoner. In de visie komen alle 9 prestatievelden aan bod. In hoofdstuk 3 staan de uitgangspunten, beleidsdoelen en de aanpak verwoord. Aangegeven wordt waaraan de gemeente, samen met de maatschappelijke partners, de komende tijd gaat werken en hoe dat wordt vormgegeven. Tot slot is er aandacht voor de communicatie (hoofdstuk 4). Welke partijen zijn betrokken bij de totstandkoming van dit beleidsplan en hoe dragen we het beleidsplan de komende periode uit.

Bijlage 1 is gewijd aan mantelzorg en vrijwilligerswerk. In bijlage 2 is het uitgewerkte jaarplan 2012 opgenomen evenals een overzicht van alle vigerende beleidsplannen welke een relatie hebben tot de Wmo.

³ De Kanteling is een VNG model dat gemeenten ondersteunt bij het vormgeven van de compensatieplicht

⁴ Welzijn Nieuwe Stijl is een effectieve manier inwoners betrokken te maken waardoor ze minder ondersteuning nodig hebben.

2. Visie

Op basis van de denkkaders, die zijn geformuleerd in het lokaal sociaal beleid, is een visie geformuleerd voor het Wmo beleid voor de periode 2012 tot en met 2014. Deze past bij de visie zoals verwoord in het collegeprogramma 2010-2014 en in de kadernota gemeente IJsselstein. De visie is mede tot stand gekomen op basis van de maatschappelijke ontwikkelingen waar we nu en in de nabije toekomst mee te maken hebben. Een opsomming van deze maatschappelijke ontwikkelingen staat in paragraaf 3.2 van deze notitie.

De Wmo visie luidt als volgt:

De Wmo is een participatiewet: het gaat erom dat iedereen kan (blijven) participeren in de samenleving. Dit geven we vorm door de eigen kracht van de inwoners te benutten. De nadruk ligt op wat de inwoner zelf kan of zelf kan organiseren met behulp van het sociale netwerk. Als de eigen kracht onvoldoende is, wordt (tijdelijk) maatschappelijke ondersteuning geboden. Daarbij staan niet de voorzieningen maar het beoogde resultaat centraal. Doel is dat de inwoner blijft meedoen aan de samenleving.

Sociale cohesie en leefbaarheid dragen bij aan de zelfredzaamheid van de inwoners. De gemeente speelt hierin een regierol en werkt samen met diverse maatschappelijke partners ter bevordering van de sociale cohesie en leefbaarheid.

Speciale aandacht is er voor inwoners in een kwetsbare situatie, mantelzorgers en vrijwilligers waarbij ondersteuning gericht is op preventie en het verbinden van informele hulp met professionele hulp. De gemeente biedt een vangnet voor inwoners die (tijdelijk) niet zelfredzaam zijn.

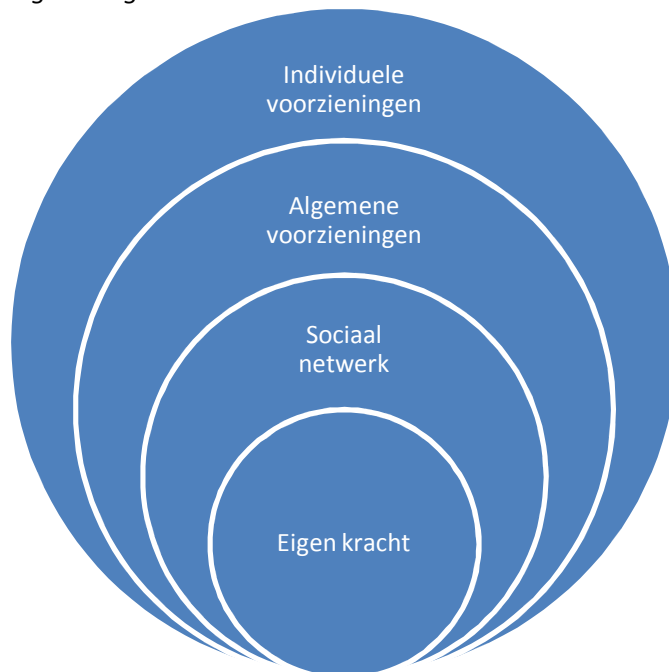
Centraal in de visie staat de eigen kracht van de inwoner. De bedoeling is dat iedereen binnen zijn eigen mogelijkheden zelfredzaam is en kan (blijven) participeren door het benutten van de eigen kracht, het sociale netwerk en de algemene (collectieve) voorzieningen die in IJsselstein beschikbaar zijn. Door in de basis meer uit te gaan van de eigen kracht van de inwoner en deze, zo nodig, door het bieden van (tijdelijke) ondersteuning, te versterken blijft de inwoner zelfredzaam, houdt hij de regie over het eigen leven en blijft hij betrokken bij de samenleving. Maatschappelijke ondersteuning kan daarnaast bestaan uit het uitbreiden van het sociale netwerk van de inwoner waardoor deze beter in staat wordt de benodigde ondersteuning in eigen kring te organiseren. De ondersteuning kan bestaan uit het doorbreken van vereenzaming en sociale uitsluiting, het benutten van opgebouwde contacten en het met de inwoner in kaart brengen van de mogelijkheden tot uitbreiding van het sociale netwerk. Inwoners worden gestimuleerd om naar vermogen actief te blijven en mogelijk een (vrijwillige) bijdrage te leveren aan ondersteuning van anderen. Belangrijk is dat samen met de inwoner wordt gezocht naar een oplossing van een probleem waar de inwoner tegenaan loopt. Hiervoor gaan we naast de inwoner staan om samen te bepalen welke oplossingen binnen het bereik van de inwoner liggen en op welk vlak de eigen kracht te kort schiet en ondersteuning nodig is. Pas als het beroep op de eigen kracht en het sociale netwerk geen of onvoldoende ondersteuning biedt, komen algemene voorzieningen in beeld. Hiervoor kan de inwoner zich wenden tot instellingen in het maatschappelijk middenveld. Daar waar het gaat om

Wmo beleidsplan 2012 - 2014

ondersteuning van jeugdigen met problemen met opgroeien en van ouders met problemen met opvoeden, is het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) de aangewezen locatie waar de inwoner terecht kan voor ondersteuning.

Individuele voorzieningen vormen het sluitstuk. Pas als alle andere mogelijkheden niet tot het beoogde resultaat leiden, komt de inwoner in aanmerking voor individuele voorzieningen.

Opbouw ondersteuningsarrangementen: van binnenuit

Deze andere benadering in het bieden van maatschappelijke ondersteuning is nodig om de Wmo betaalbaar te houden, zodat ook in de toekomst het vangnet voor inwoners, die (tijdelijk) niet zelfredzaam zijn, behouden kan blijven. Niet zelfredzame inwoners, waaronder zorgmijders, moeten kunnen rekenen op ondersteuning, die nodig is om ervoor te zorgen dat ze blijven participeren, als hen dat op eigen kracht niet lukt. Nadruk ligt daarbij op preventieve inzet van middelen en voorzieningen om te voorkomen dat deze inwoners uitvallen en in een sociaal isolement terecht komen. Door in te zetten op het tijdig onderkennen van het probleem is bijsturing in preventieve sfeer mogelijk. Daarom wordt meer dan voorheen ingezet op vroegsignalering, preventie en integrale aanpak.

In de visie wordt sociale cohesie en leefbaarheid genoemd als bijdrage aan de zelfredzaamheid van de inwoners. Het is een gegeven dat het merendeel van de inwoners van IJsselstein zelfredzaam is. Een aantal inwoners is dat niet op alle levensdomeinen (werk, inkomen, welzijn, wonen, zorg en vervoer). Door naast de inwoner te gaan staan, kan samen met de inwoner worden gezocht naar mogelijkheden de zelfredzaamheid op die domeinen te vergroten. Sociale cohesie en leefbaarheid zorgen voor meer samenhang tussen wijkbewoners onderling en kan ervoor zorgen dat inwoners, die niet op alle levensdomeinen zelfredzaam zijn, langer zelfstandig, zonder gemeentelijke ondersteuning, mee kunnen doen aan de samenleving. De gemeente heeft een regierol als het gaat over sociale cohesie en leefbaarheid: de gemeente zal maatschappelijke partners moeten stimuleren en faciliteren voor het uitvoeren van taken in het kader van het bevorderen van sociale cohesie en leefbaarheid. Verder zullen wij praktische, kleinschalige, kansrijke initiatieven van inwoners omarmen en benutten voor het bevorderen van de samenhang.

3. Uitgangspunten, beleidsdoelen en aanpak

3.1 Inleiding

Om de nieuwe aanpak in het bieden van maatschappelijke ondersteuning concreet te maken, zijn uitgangspunten en beleidsdoelen geformuleerd. De beleidsdoelen zijn de resultaten die we de komende jaren willen bereiken in IJsselstein. De strategie is te sturen op beleidsdoelen, waarbij aandacht is voor samenhang in beleid. Getracht wordt de beleidsdoelen te bereiken door inzet van meerdere beleidsterreinen (voeren van integraal beleid) en middelen. Samenhang met andere beleidsterreinen is er bijvoorbeeld op het gebied van sport, minimabeleid, wijkregie, jeugdbeleid, huisvestingsbeleid, veiligheid, verkeer en vervoer, beleid in het kader van de participatiewet en in het kader van de Wet publieke gezondheid.

Een ander deel van de strategie is dat door inzet op de prestatievelden 1 t/m 5 (sociale samenhang, leefbaarheid, informatie/advies/cliëntondersteuning, ondersteuning mantelzorgers en vrijwilligers, bevorderen deelname aan maatschappelijk verkeer en zelfstandig functioneren) het beroep op de prestatievelden 6 t/m 9 (individuele voorzieningen, bemoeizorg, maatschappelijke en vrouwenopvang, verslavingszorg) verminderd kan worden.

Samenwerking tussen gemeente, maatschappelijke partners en inwoners is nodig om de beleidsdoelen te realiseren. Het moet duidelijk zijn dat er sprake is van een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor het behalen van de gestelde doelen. De gemeente heeft de regie, werkt samen met maatschappelijke partners en bevordert dat maatschappelijke partners onderling samenwerken. De samenwerking op inwonersniveau zal vooral bestaan uit het naast de inwoner gaan staan en samen met de inwoner zoeken naar oplossingen om diens zelfredzaamheid op bepaalde levensdomeinen te vergroten dan wel de inwoner te vragen zich in te zetten om andere inwoners te helpen in hun zelfredzaamheid en het voeren van de regie over het eigen leven.

3.2 Maatschappelijke ontwikkelingen

Voorafgaand aan het benoemen van de beleidsdoelen, willen we stilstaan bij de maatschappelijke ontwikkelingen die van invloed zijn op het te voeren beleid. Bij het ontwikkelen van beleid en het maken van (financiële) keuzes moet rekening worden gehouden met de gevolgen van de maatschappelijke ontwikkelingen op lange termijn. Dit is van belang om de ondersteuning, ook in de toekomst, bereikbaar en betaalbaar te houden.

- Extramuralisering
Ouderen en mensen met een beperking blijven zo lang mogelijk zelfstandig wonen. De meeste ouderen geven er de voorkeur aan om in de eigen vertrouwde woning te blijven wonen. Onderdeel van de extramuralisering is ook dat 'wonen' wordt gescheiden van zorg via bijvoorbeeld de ombouw van traditionele verzorgingstehuizen naar appartementen. Bewoners huren van een woningcorporatie en de zorg wordt apart geleverd. Het huidige kabinet wil de scheiding van wonen en zorg nog verdergaand doorvoeren.
- Vermaatschappelijking van de zorg
Met de vermaatschappelijking van de zorg wordt beoogd om mensen met beperkingen in de samenleving te positioneren als volwaardige inwoners met beperkingen én mogelijkheden. Bij voorkeur wonen deze mensen zo lang mogelijk zelfstandig tussen andere inwoners in aangepaste woningen en krijgen ze zorg en begeleiding in de buurt.
- Vergrijzing
Op het moment dat Nederlanders 65 jaar worden, is hun resterende levensverwachting nog 22,5 jaar⁵. Er is sprake van een stijging van levensverwachting ten opzichte van 50 jaar geleden, welke het gevolg is van meer welvaart, betere hygiëne en verbeterde

⁵ Gegevens Centraal Planbureau: gebaseerd op de gemiddelde levensverwachting van mannen en vrouwen.

gezondheidszorg. We leven langer en blijven langer gezond. Positief effect hiervan is dat het merendeel van de ouderen tegenwoordig tot op hoge leeftijd zelfredzaam blijft. De vergrijzing heeft een verrijkende kant. In de vorm van vrije tijd die positief benut kan worden. Levenservaring en wijsheid kunnen worden verzilverd als ouderen de mogelijkheden om nieuwe wegen in te slaan, activiteiten te ontplooiën en zich in te zetten voor anderen, aangrijpen. Ook is de arbeidsmarktparticipatie van ouderen de afgelopen jaren sterk toegenomen. En bij een stijging van de pensioengerechtigde leeftijd zal deze participatie verder toenemen. Daar staat tegenover dat met de vergrijzing het aantal mensen in kwetsbare situaties toeneemt. Het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) heeft berekend dat er in 2030 naar verwachting meer dan 1 miljoen kwetsbare ouderen zijn, 300.000 meer dan nu. Doordat er bij deze ouderen sprake kan zijn van moeilijker lopen, horen en zien, kan dit tot gevolg hebben dat ze geïsoleerd raken. Daarnaast kan er nog sprake zijn van psychische klachten, geheugenverlies of eenzaamheid. Denk hierbij aan een toename van het aantal mensen met dementie. Het aantal Nederlanders met dementie zal binnen veertig jaar verdubbelen tot een half miljoen⁶, 70% van de groep mensen met dementie woont thuis en de ondersteuningsbehoefte zal stijgen.

- Individualisering
Er is sprake van een toenemend aantal alleenstaanden, kinderloze ouderen en een grotere spreiding (in afstand) van familieverbanden. Dit is een gevolg van individualisering in de samenleving. Een proces waarbij traditionele verbanden in de stad, de wijk, het gezin en kerk gaandeweg hun functie verliezen en het individu steeds meer het centrum van zijn eigen denken en handelen wordt. Door deze ontwikkeling is (het gevoel van) eenzaamheid toegenomen. Eenzaamheid komt voor onder inwoners van alle leeftijden.
- Digitalisering
Sociale contacten en voorzien in primaire levensbehoeften worden door digitalisering op een andere manier ingevuld waardoor inwoners hun huis niet meer hoeven te verlaten. Dit heeft een aantal gevolgen omdat niet iedereen digitaal vaardig is (digibetisme en laaggeletterdheid). Inwoners die deze vaardigheden missen, krijgen steeds minder toegang tot het arbeidsproces en de afstand tot sociale verbanden wordt groter. Dit bemoeilijkt het participeren in de huidige samenleving. Daarnaast is er een gevaar van vereenzaming omdat er alleen nog digitaal contact is. Aan de andere kant zijn er mogelijkheden via digitale contacten een sociaal netwerk op te bouwen.
- Toenemende arbeidsparticipatie
Hoewel ook veel werkende mensen vrijwilligerswerk doen, is er een spanningsveld tussen de grotere arbeidsparticipatie (langer doorwerken, toename aantal tweeverdieners) en het doen van vrijwilligerswerk of het geven van mantelzorg. Ook onder de inactieve, niet werkende inwoners zitten potentiële vrijwilligers. Het dilemma is hoe je dit potentieel kan gaan benutten.
- Tegenstellingen in de samenleving nemen toe
Door culturele diversiteit, verschillen in inkomens- en vermogenspositie en sociaal-economische verschillen nemen tegenstellingen toe. Deze tegenstellingen kunnen een negatief effect hebben op het gevoel van veiligheid en de leefbaarheid.
- Opvoedingsproblemen
Er zijn ouders die worstelen met de opvoeding van hun kinderen en die minder makkelijk terugvallen op sociale verbanden waardoor er behoefte is aan opvoedondersteuning. Ook de toename van het aantal echtscheidingen en éénoudergezinnen heeft hier invloed op.

⁶ Alzheimer Nederland

Wmo beleidsplan 2012 - 2014

- Economische ontwikkelingen
Als gevolg van recessie worden gemeenten geconfronteerd met bezuinigingen op het gemeentefonds. Veel gemeenten hebben inmiddels bezuinigingen doorgevoerd en zullen dat de komende jaren nog meer moeten doen. Dit heeft gevolgen voor het ambitieniveau van het Wmo beleid.

3.3 Uitgangspunten, beleidsdoelen en aanpak

In deze paragraaf worden de uitgangspunten benoemd die de komende jaren centraal staan in het Wmo beleid. Ze luiden als volgt:

1. Wij benutten meer dan voorheen de eigen kracht van de inwoners.
2. Maatwerk is de norm.
3. Toekomstbestendig beleid door aandacht voor preventie.
4. Informele netwerken vormen een gelijkwaardig onderdeel van het geheel aan ondersteuning.
5. Ondersteuning aan inwoners, in een kwetsbare situatie, is nodig op bepaalde levensdomeinen, als zij zonder die ondersteuning niet in staat zijn op eigen kracht of met behulp van het sociale netwerk deel te nemen aan de samenleving.

Aan deze uitgangspunten zijn beleidsdoelen gekoppeld. Op basis van de beleidsdoelen wordt aangegeven welke aanpak wordt gekozen om deze te bereiken. In het jaarplan (bijlage 2) wordt de samenhang tussen de prestatievelden en met andere beleidsvelden benoemd.

1. Wij benutten meer dan voorheen de eigen kracht van de inwoners.
Beleidsdoelen
<i>a) Nieuwe rollen en verhoudingen inwoners, maatschappelijke partners en gemeente;</i>
<i>b) Integrale aanpak: vergroten zelfredzaamheid op alle levensdomeinen;</i>
<i>c) Beroep op wederkerigheid: helpen en geholpen worden.</i>

Aanpak

- a) Nieuwe rollen en verhoudingen inwoners, maatschappelijke partners en gemeente.
Deze benadering vraagt veel: van onze inwoners, van het maatschappelijk middenveld, van professionals en van de gemeente. Het vraagt van iedereen een andere invulling van zijn rol. De inwoner staat centraal: hij heeft de regie, zowel individueel als in de verschillende rollen en sociale contexten (gezin, werk, vereniging of sociale media). Hij is de regisseur van zijn eigen leven. De professional stimuleert het eigen initiatief van inwoner(s). Hij informeert, verbindt, adviseert en bouwt de eigen kracht van de inwoner uit. De professional laat de inwoner doen wat hij kan, zet het sociaal netwerk van de inwoner in of breidt dit uit en ondersteunt de informele inzet van inwoners voor elkaar. De maatschappelijke partners zullen een andere houding en cultuur, en nieuwe taken en producten moeten ontwikkelen. Deze benadering beoogt het welzijnswerk beter te laten aansluiten op de vraag van inwoners en meer resultaatgericht te laten werken. De nieuwe rolverdeling leidt voor de gemeente tot een andere invulling van haar regietaak. Ze gaat minder sturen op inhoudelijk en individueel niveau, maar meer op systeemniveau. De gemeente draagt de cultuurverandering uit en

stuurt deze aan. Daarbij stimuleert en faciliteert de gemeente, via beleidsgestuurde contractfinanciering, de maatschappelijke partners om hun expertise in te zetten. De gemeente blijft verantwoordelijk voor het goed functioneren van het systeem waarin er verschillende actoren zijn. Voor iedere actor moet duidelijk zijn wat diens rol in het systeem is. Daarin heeft de gemeente een sturende rol.

- b + c) De meeste inwoners van IJsselstein zijn zelfredzaam. Op enig moment kan de inwoner van mening zijn dat diens zelfredzaamheid op bepaalde levensdomeinen (tijdelijk) tekort schiet. Als de inwoner bekend is bij bijvoorbeeld een zorgorganisatie of welzijnsorganisatie kan hij zijn problemen daar kenbaar maken. Als de inwoner daar nog niet bekend is, kan hij zich bij het Klantcontactcentrum van de gemeente melden. In beide gevallen wordt tijdens een gesprek met de inwoner de situatie van de inwoner in beeld gebracht. Het gesprek wordt gevoerd door een Wmo adviseur en vindt plaats in de eigen omgeving van de inwoner. Deze Wmo adviseur staat naast de inwoner en bepaalt samen met de inwoner de mate van zelfredzaamheid op de levensdomeinen werk, inkomen, welzijn, wonen, zorg en vervoer. Vervolgens wordt gezocht naar mogelijkheden om op eigen kracht en/of met het sociaal netwerk de zelfredzaamheid te vergroten met als doel de regie op het eigen leven te behouden. Het resultaat is dat de inwoner kan (blijven) participeren. Per individu wordt bepaald hoe dit participeren er concreet uit ziet (wat is voor de betreffende inwoner een voldoende mate van participeren?) en welke (tijdelijke) ondersteuning is nodig om de eigen kracht te vergroten. Door samen met de inwoner diens zelfredzaamheid op alle levensdomeinen in beeld te brengen, kan een integrale aanpak plaatsvinden. Mantelzorgers, familieleden en andere personen in de directe omgeving van de inwoner weten vaak meer van de problematiek en de eigen mogelijkheden van de betreffende inwoner. Hun informatie is nodig om de vraag helder te krijgen en oplossingen in beeld te krijgen. Zij zullen daarom betrokken worden bij het gesprek met de inwoner. Schiet de eigen kracht en het sociale netwerk tekort, dan wordt eerst bezien of de eigen kracht en/of het sociale netwerk kan worden versterkt. Maatschappelijke partners kunnen hierin een rol vervullen. Bijvoorbeeld door het opzetten van maatjesprojecten of het organiseren van maatschappelijke steunsystemen. In 2012 wordt gestart met de invoering van het buurthulpmodel in de wijken. Doel is op wijkniveau een structuur van vrijwilligers op te zetten voor het bieden van maatschappelijke ondersteuning en het vergroten van de sociale cohesie. Wederkerigheid vormt een vast onderdeel van het gesprek. Het gaat niet alleen om het krijgen van ondersteuning, die nodig is om te kunnen participeren, maar ook om wat de inwoner voor een andere inwoner kan betekenen. Als dat (nog) niet gebeurt, zal met de inwoner worden afgestemd in hoeverre deze in staat is aan anderen (tijdelijk) ondersteuning te bieden of bijvoorbeeld vrijwilligerswerk te doen. Voorwaarde is dat wordt geïnvesteerd in vakbekwaamheid van medewerkers (de Wmo adviseurs) die het gesprek met de inwoner gaan voeren. De Wmo adviseurs kunnen de gemeentelijke medewerkers, de maatschappelijke partners of een combinatie zijn.

2. Maatwerk is de norm.

Beleidsdoelen

- a) **Altijd een ondersteuningsarrangement op maat met meer inzet van algemene voorzieningen en minder inzet van individuele voorzieningen;**
- b) **Het aanbod van algemene voorzieningen beweegt mee met de vraag;**
- c) **Algemene voorzieningen worden dichtbij de inwoners op wijkniveau aangeboden.**

Aanpak

Pas wanneer versteviging van de eigen kracht en/of het sociale netwerk niet mogelijk is, komt de inzet van (tijdelijke) voorzieningen aan bod. Maatschappelijke partners zijn verantwoordelijk voor het creëren van algemene voorzieningen die kunnen worden ingezet als individueel maatwerk. Een paar voorbeelden zijn: een rolstoelpool, het gezamenlijk bereiden en gebruiken van maaltijden op een bepaald punt in de wijk of een huis/ruimte in de wijk als ontmoetingspunt. Algemene voorzieningen zijn voor iedereen toegankelijk. Er kunnen criteria gelden om ervoor in aanmerking te kunnen komen. Voor het gebruik van algemene voorzieningen kan van de gebruikers een kleine bijdrage worden gevraagd voor de instandhouding en het gebruik ervan. Hierover dienen met de maatschappelijke partners afspraken te worden gemaakt en dient afstemming plaats te vinden met het gemeentelijke minimabeleid. Naast de algemene voorzieningen wordt rekening gehouden met commerciële voorzieningen (bijvoorbeeld een commerciële boodschappendienst, maaltijdendienst of een was- en strijkservice) die passen in het ondersteuningsarrangement op maat.

Sluitstuk van de ondersteuning vormen individuele voorzieningen. Hiervoor kan een officiële aanvraag bij het loket van de gemeente (Klantcontactcentrum) worden ingediend. Het college bewaakt de toegang tot de individuele voorzieningen. Een individuele voorziening wordt alleen geïndiceerd, als dit voor de inwoner de enige mogelijkheid is om te kunnen blijven participeren. Het (her)kennen en begrijpen van de ondersteuningsbehoefte is de basis voor het afstemmen van het aanbod van voorzieningen op de vraag. Maatschappelijke partners opereren in de IJsselsteinse samenleving en zijn daardoor in staat te bewaken dat het totale aanbod van voorzieningen blijft aansluiten op de vraag van de inwoners. Zij krijgen daar een nadrukkelijke rol in. Gelet op de inzet van de gemeente op ontwikkelingen op wijkniveau, wordt aangesloten bij de wijk Samenwerking die er al is en krijgen de maatschappelijke partners de opdracht voorzieningen zoveel mogelijk op wijkniveau aan te bieden. Daar er aanzienlijke verschillen zijn in de vier wijken (Noord, West, Zuid en Centrum) in IJsselstein, kunnen er op wijkniveau verschillen ontstaan in het aanbod van voorzieningen.

3. Toekomstbestendig beleid door aandacht voor preventie.

Beleidsdoel

Van curatief naar preventief.

Aanpak

Voorkomen moet worden dat inwoners zwaardere, duurdere en langdurige vormen van ondersteuning nodig hebben zoals individuele Wmo-voorzieningen, jeugdzorg, bemoeizorg, maatschappelijke en vrouwenopvang en verslavingszorg of schuldregelingen. Het gemis aan zelfredzaamheid moet daarom in een vroegtijdig stadium onderkend worden zodat hierop actie kan worden ondernomen. Dit kan enerzijds door de eigen kracht en het sociale netwerk te vergroten, anderzijds door (tijdelijke) ondersteuning te bieden ter voorkoming van uitval en sociaal isolement.

Prestatievelden in relatie tot preventie

De invulling van de Wmo prestatievelden 1 tot en met 5 hebben een preventieve functie ten opzichte van prestatievelden 6 tot en met 9. Door te investeren in de eerste prestatievelden, willen we voorkomen dat inwoners in de laatste prestatievelden terecht komen.

Wmo beleidsplan 2012 - 2014

Als er ondersteuning nodig is, zorgen we ervoor dat deze zo vroeg en dichtbij mogelijk wordt geboden door outreachend en vindplaatsgericht (scholen, huisartsen, etcetera) te werken. Zo signaleren we problemen tijdig en voorkomen we een beroep op zware (dure) ondersteuning. Verder blijven we investeren in de jeugd. Het jongerenwerk richt zich niet alleen op de jongeren in een kwetsbare positie, maar ook op jongeren die een voorbeeldfunctie en/of een trekkersrol kunnen vervullen. In 2012 is het plan van aanpak jeugdbeleid 2012 vastgesteld. Eind 2012 wordt de notitie integraal jeugdbeleid vastgesteld. Hierin wordt de integrale visie op jeugdbeleid beschreven. Daarnaast wordt beleid opgenomen voor de doorontwikkeling van het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG).

CJG en preventie

Begin 2010 is in IJsselstein het CJG opgericht. Het is een samenwerkingsverband tussen Vitras/CMD, GGD Midden-Nederland, Weer Samen Naar School (WSNS), jongerenwerk van Pulse en de gemeente. In 2008 is een beleidsnotitie hierover vastgesteld.

Preventie is één van de taken van het CJG. Het CJG biedt opvoedondersteuning aan ouders en hulp bij het opgroeien aan jongeren. Het CJG is er voor alle ouders en jongeren die behoefte hebben aan advies. De ondersteunings- en adviestaak van het CJG beperkt zich dus niet tot probleemsituaties. In 2011 heeft het CJG gewerkt aan het bereik van ouders en kinderen. In Lekstroomverband is het digitale CJG verder ontwikkeld en geprofessionaliseerd. Ook is het CJG begonnen met het participeren in en coördineren van de Persoonsgerichte aanpak.

Preventief gezondheidsbeleid

Preventief gezondheidsbeleid is in dit kader van belang om in een vroegtijdig stadium te voorkomen dat inwoners gezondheids- en verslavingsproblemen ontwikkelen. Op grond van de Wet publieke gezondheid (Wpg) heeft de gemeente taken en verantwoordelijkheden op het gebied van collectieve preventie. De wet verplicht de gemeente om vierjaarlijks een nota vast te stellen met daarin de ambities, keuzes en prioriteiten op het gebied van volksgezondheid en preventie. Voor het huidige gemeentelijke gezondheidsbeleid verwijzen we naar de nota volksgezondheidszorg. Het kabinet staat voor eigen verantwoordelijkheid en eigen kracht van inwoners. Dat geldt ook voor volksgezondheid. In de landelijke nota gezondheidsbeleid is de kabinetsvisie uitgewerkt in drie thema's: 1) vertrouwen in gezondheidsbescherming; 2) zorg en sport dichtbij in de buurt; 3) zelf beslissen over de leefstijl.

Verbinden publieke gezondheid en Wmo

Het kabinet wil dat iedereen veilig kan sporten, bewegen en spelen in de buurt. Hiervoor zijn voldoende en laagdrempelige voorzieningen nodig. Het kabinet geeft hier, samen met de gemeenten, de sportsector en private partijen, een positieve impuls aan. Sport en bewegen is de basis voor een gezonde en actieve leefstijl. De ambitie van het kabinet is dat er voor iedere Nederlander een passend sport- en beweegaanbod in de buurt aanwezig is, dat veilig en toegankelijk is. In de nieuwe lokale nota volksgezondheidszorg (2013) worden de landelijke thema's lokaal ingevuld. In het sportbeleid is het sport- en beweegaanbod in de buurt uitgewerkt. Ook op het vlak van volksgezondheid en preventie dient het vertrekpunt te liggen bij versterking van de eigen kracht en het sociale netwerk met als doel behoud van de regie over het eigen leven. Juist om een vangnet voor inwoners in een kwetsbare situatie te kunnen (blijven) garanderen, moet een omslag worden gemaakt van curatief naar preventief, waarin de eigen inzet en mogelijkheden van inwoners voor zichzelf en voor elkaar worden benut. Dit vraagt om een cultuurverandering bij alle betrokkenen. De verwachting is dat in de komende jaren de zorgvraag door de vergrijzing nog groeit en de zorgwaarde zal toenemen. Anderzijds is het feit dat wanneer beschikbare financiële middelen onder druk staan er een drijfveer is de gewenste cultuurverandering tot stand te brengen. Het is een trend die in vrijwel alle Nederlandse gemeenten waarneembaar is.

Inclusieve samenleving

Met meer ruimte voor eigen initiatief van de inwoners en grotere betrokkenheid van het eigen sociale netwerk en een inclusieve samenleving⁷ creëren we meer veerkracht en voorkomen we problemen, die inwoners zelf niet meer kunnen oplossen. Een inclusieve samenleving geeft ruimte aan verscheidenheid en zorgt ervoor dat iedereen mee kan doen: oud en jong, allochtoon en autochtoon, mensen met en zonder beperking. In dit kader worden alle beleidsvoorstellen, die betrekking hebben op de terreinen zorg en welzijn, werkgelegenheid, sport, openbare ruimte, verkeer en vervoer, huisvesting en onderwijs, actief getoetst op inclusief beleid. Tevens worden deze beleidsvoorstellen voorgelegd aan het Platform Samenleving IJsselstein (PSIJ), het POG, de seniorenraad, ouderenbonden en dergelijke.

Decentralisatie extramurale begeleiding

De gemeente heeft een belangrijke rol bij de preventieve zorg vanuit de Wpg en de Wmo. Deze rol wordt belangrijker nu de functie van 'begeleiding' uit de AWBZ naar de Wmo wordt overgeheveld. Door deze overheveling komen er voor de gemeente meer mogelijkheden om aan preventie te doen. Met deze verbreding van de Wmo wil het kabinet bevorderen dat (onnodig) gebruik van zwaardere zorg in de langdurige zorg of curatieve zorg wordt tegengegaan. Wonen, welzijn, werk, vervoer en (preventieve) zorg kunnen aan elkaar worden gekoppeld om tot maatwerk te komen. Beter gebruik van de sociale netwerken en de mogelijkheden van mantelzorg en vrijwilligerswerk, zowel om te doen als om te ontvangen, staan voorop. Zo kunnen inwoners met gerichte ondersteuning langer zelfstandig leven en actief participeren. Gezondheid krijgt aandacht via goede zorgvoorzieningen in de buurt die aandacht hebben voor preventieve activiteiten. Dit wordt gecombineerd met ondersteuning in een veilige, toegankelijke woonomgeving met voldoende (aangepaste) vervoersfaciliteiten. In de uitvoeringsnotitie decentralisatie extramurale begeleiding wordt dit verder uitgewerkt.

Zorgmijders

Speciale aandacht is nodig voor de zogenaamde zorgmijders. Zij melden zich niet voor hulp en accepteren geen hulp. Het is belangrijk dat problemen van zorgmijders gesignaleerd worden. Het is in ieders belang escalatie van problemen (vernielingen, gevoel van onveiligheid, uithuiszetting, vervuiling) te voorkomen.

Conclusie

Wij vinden het van belang de maatschappelijke participatie van alle inwoners van IJsselstein te bevorderen. Maar alleen inwoners in een kwetsbare situatie krijgen ondersteuning ter preventie van uitval en sociale uitsluiting. De vorm waarin dat wordt gegoten bestaat deels uit professionele inzet deels uit het aanspreken van andere inwoners op hun mogelijkheden ondersteuning te bieden aan hun mede-inwoner. Verder zal de komende jaren veel aandacht uitgaan naar het verstevigen van het sociale netwerk van, met name, de niet zelfredzame inwoners. Door een solide netwerk wordt uitval van deze inwoners voorkomen en wordt verslechtering van de situatie tijdig gesignaleerd.

De mogelijkheden tot informatievoorziening, advies en cliëntondersteuning worden vindplaatsgericht aangeboden via huisartsen, scholen, bibliotheek, buurtcentra, sportverenigingen etcetera.

⁷ Agenda 22

4. Informele netwerken vormen een gelijkwaardig onderdeel van het geheel aan ondersteuning.

Beleidsdoel

Samenwerking formele en informele netwerken.

Aanpak

Professionals werken steeds meer samen in ketens en (formele) netwerken om de integrale aanpak van inwoners en in wijken te waarborgen, zoals in het Centrum voor Jeugd en Gezin en binnen het wijkgericht werken. Ook de informele netwerken, met name mantelzorgers en vrijwilligers, moeten een plek krijgen in de integrale aanpak. De samenwerking tussen de formele en informele netwerken moet op een meer gelijkwaardige en vanzelfsprekende manier gaan plaatsvinden. Dit betekent dat het uitvoerend activiteitenwerk van de professional verder verschuift naar de inwoner en het maatschappelijk middenveld. Daarvoor is het nodig de stimulering, facilitering en ondersteuning van het vrijwilligerswerk te versterken. Belangrijke aandachtspunten hierbij zijn kwaliteitsborging en regie. Een goede en verantwoorde taakverdeling tussen de formele en informele hulpverleners is daarbij bepalend voor de kwaliteit van de ondersteuning. Het is een taak van de professional te toetsen in hoeverre het informele netwerk, van niet-professionals, in staat is verantwoordelijkheid te dragen voor het bieden van ondersteuning. Verder is belangrijk wie de regie voert over het totaal pakket aan hulpverlening bij de inwoner. Afhankelijk van de situatie kan dat de formele of de informele hulpverlener zijn. Ook dienen de verschillende actoren (netwerken) goed in kaart te worden gebracht. Hier ligt een gemeentelijke taak in het kader van informatie en advies en de beleidsmatige aansturing van professionele instellingen op stads- en wijkniveau. In bijlage 1 staat hoe wij het mantelzorg- en vrijwilligersbeleid vorm geven.

5. Ondersteuning aan inwoners in een kwetsbare situatie is nodig op bepaalde levensdomeinen, als zij zonder die ondersteuning niet in staat zijn op eigen kracht of met behulp van het sociale netwerk deel te nemen aan de samenleving.

Beleidsdoel

Voor inwoners in een kwetsbare situatie is er een lokaal of regionaal vangnet.

Aanpak

De term vangnet houdt, in dit kader, in dat de gemeente ervoor zorgt dat inwoners, die niet zelfredzaam zijn, geen beroep kunnen doen op het sociale netwerk en niet geholpen kunnen worden met algemene voorzieningen, een beroep kunnen doen op ondersteuning.

Een inwoner in een kwetsbare situatie is iemand die niet in staat is op eigen kracht of met behulp van het sociaal netwerk deel te (blijven) nemen aan de samenleving. Feit is dat er altijd inwoners zijn die niet zonder ondersteuning kunnen. Deze groep is echter veel kleiner dan de groep zelfredzame inwoners.

De prestatievelden 7, 8 en 9 (maatschappelijke opvang, openbare geestelijke gezondheidszorg (OGGZ) en verslavingsbeleid) richten zich, met name, op de meest kwetsbare inwoners. Maatschappelijke opvang omvat activiteiten bestaande uit het tijdelijk bieden van onderdak, begeleiding, informatie en advies aan inwoners die, door problemen, de thuissituatie hebben verlaten en niet in staat zijn zich op eigen kracht te handhaven in de samenleving. OGGZ omvat activiteiten inzake het signaleren, het bereiken en begeleiden van inwoners in een kwetsbare situatie en het tot stand brengen van afspraken met betrokken organisaties. Ambulante verslavingszorg bestaat uit ambulante hulpverlening, gericht op verslavingsproblemen, inclusief activiteiten ter bestrijding van overlast door verslaving. De in deze prestatievelden genoemde ondersteuning wordt geboden aan die inwoners waarbij vaak een combinatie van problemen is. Denk daarbij aan problematische schulden, verslaving, dakloosheid, beperkingen op psychisch vlak, psychosociale klachten. Ook

slachtoffers van huiselijk geweld vallen onder deze prestatievelden. Met de inzet van de integrale wijkteams kan vroegtijdige signalering plaatsvinden.

Op het gebied van maatschappelijke opvang, OGGZ, verslavingszorg en bestrijding huiselijk geweld handhaven we de bestaande regionale aanpak.

Wet Werken naar Vermogen, decentralisatie Jeugdzorg en decentralisatie extramurale begeleiding

Nadelig effect van de 3 grote decentralisaties, waarmee de rijksoverheid de gemeenten verantwoordelijk maakt voor zowel de jeugdzorg als de begeleiding als de uitvoering van de Wet werken naar vermogen (WWNV)⁸, is dat er sprake kan zijn van een stapelingseffect van maatregelen voor bepaalde inwoners. In afzonderlijke beleidsnotities wordt beschreven wat het beleid en de uitvoering wordt op deze nieuwe beleidsvelden. Daarbij is er aandacht voor de overlap in doelgroepen, samenloop van maatregelen en (intergemeentelijke) samenwerking bij de uitvoering. Voor het bewaken van de samenhang tussen de nieuwe taken is gemeentelijk een interne regie-structuur opgezet. In ieder geval zal er aandacht zijn voor de overlap in het aanbod: dagbesteding, activerende begeleiding, reïntegratietrajecten en sociale werkvoorziening. Jeugdzorg bestrijkt voor een deel de jongeren die begeleiding krijgen op grond van de AWBZ maar ook te maken krijgen met de ontwikkelingen in passend onderwijs. Het CJG zal in dit kader worden doorontwikkeld.

3.4 Effectmeting en kwaliteit van beleid

Horizontale verantwoording

Op grond van artikel 9 Wmo is het college verplicht jaarlijks vóór 1 juli de uitkomsten van het onderzoek naar de tevredenheid van vragers van maatschappelijke ondersteuning over de uitvoering van de wet te publiceren alsmede de prestatiegegevens op het gebied van maatschappelijke ondersteuning van het voorgaande kalenderjaar. Op basis van de door de gemeenten verstrekte prestatiegegevens zorgt de minister vóór 1 januari, volgend op de uiterste datum voor inlevering van de prestatiegegevens door de gemeenten, voor publicatie van een rapportage waarin de gegevens van de gemeenten worden vergeleken. Het verplichte jaarlijkse klanttevredenheidsonderzoek laten we uitvoeren door SGBO. Dit onderzoek voldoet aan de wettelijke vereisten. De scores die zijn behaald over 2010 vormen de ondergrens voor te behalen of te behouden resultaat voor de komende jaren. Samen met het Platform Samenleving IJsselstein is een meer lokale invulling gegeven aan het tevredenheidsonderzoek over 2011 en verder. Het resultaat van vergelijking van prestatiegegevens en de uitkomsten van het klanttevredenheidsonderzoek kunnen leiden tot bijsturing van beleid. De resultaten worden tevens gebruikt voor de bewaking van de kwaliteit van het gevoerde beleid.

Beleidsgestuurde contractfinanciering

Omdat er behoefte is aan een betere (strategische) sturing op de realisatie van gewenste maatschappelijke effecten en beleidsdoelstellingen willen we het subsidie-instrument beter gaan benutten. De algemene subsidieverordening is aangepast zodat er een juridische basis is het instrument beleidsgestuurde contractfinanciering (BCF) in te zetten. Ook is er een plan van aanpak BCF vastgesteld. BCF sluit aan bij Welzijn Nieuwe Stijl, met name wat betreft het resultaatgericht en integraal werken waarbij er ruimte is voor de professional. Via BCF geeft de gemeente invulling aan de regierol: de gemeente stelt de te bereiken beleidsdoelen vast en het is aan de maatschappelijke partners om, op basis van de eigen professionaliteit, de weg te bepalen om de gestelde doelen te bereiken. BCF is een prima middel om met de maatschappelijke partners, waarmee een subsidierelatie is, resultaatgerichte afspraken vast te leggen in relatie tot de Wmo beleidsdoelen. Ook is het

⁸ Wet werken naar vermogen: samenvoeging WWB, WIJ, Wet Wajong en WSW

Wmo beleidsplan 2012 - 2014

een middel om verschillende maatschappelijke partners te laten samenwerken om bepaalde beleidsdoelen te bereiken. In 2011 is een start met BCF gemaakt met welzijnsorganisatie Pulse als pilot.

Overige effect- en kwaliteitsmetingen

Op een aantal beleidsvelden vinden al effect- en kwaliteitsmetingen plaats:

Wet publieke gezondheidszorg	GGD monitor jongeren, volwassenen en ouderen; GGD bevolkingsonderzoek.
Leefbaarheid en veiligheid	Integrale veiligheidsmonitor (IVM) Dimensus: meting sociale kwaliteit leefomgeving + onveiligheidsbeleving; Landelijke politiemonitor.
Wmo	Klanttevredenheidsonderzoek Prestatiegegevens maatschappelijke ondersteuning

De uitkomsten van deze effect- en kwaliteitsmetingen kunnen gevolgen hebben voor het te voeren beleid.

4. Participatie en communicatie

4.1 Inleiding

In een vroegtijdig stadium zijn inwoners (inwonerspanel), maatschappelijke organisaties (Stichting Zorg op Maat, Overleg Maatschappelijke Ondernemers) en het Platform Samenleving IJsselstein⁹ betrokken en geraadpleegd over de ontwikkeling van dit Wmo beleidsplan. Hierdoor is door hen op een interactieve wijze bijgedragen aan de totstandkoming van dit beleidsplan.

In maart 2012 is door het Platform Samenleving IJsselstein, in samenwerking met de gemeente, een Wmo conferentie georganiseerd. Deze conferentie heeft input opgeleverd voor dit Wmo beleidsplan. Het uitdragen van de in dit beleidsplan genoemde visie wordt uitgewerkt in een communicatieplan. In deze communicatieparagraaf wordt aangegeven hoe de communicatie wordt georganiseerd en waarover wordt gecommuniceerd.

4.2 Burgerparticipatie

In het collegeprogramma 2010-2014 is aangegeven dat burgerparticipatie een belangrijk instrument is in de interactie met inwoners. Om te komen tot een inzichtelijke en praktische werkwijze voor burgerparticipatie, wordt de participatieladder gebruikt als standaard en centraal instrument.

In 2012 is met proefprojecten gestart om participatief werken eigen te maken en ervaring op te doen. Het Wmo beleidsplan is niet als zodanig benoemd als proefproject. Desalniettemin is dit Wmo beleidsplan op een interactieve manier tot stand gekomen door zowel inwoners als maatschappelijke partners te consulteren. In nauwe samenspraak met het Platform Samenleving IJsselstein en het Overleg Maatschappelijke Ondernemers is dit beleidsplan tot stand gebracht.

Er zal nog aandacht besteed moeten worden aan de vraag in hoeverre en op welke manier de inwoners betrokken kunnen worden bij het uitvoeren van het beleid. Met name als het gaat om wederkerigheid, zien we een rol voor de inwoners. Alle kansrijke initiatieven van inwoners op dit vlak zullen door ons worden gestimuleerd.

4.3 Participatie maatschappelijke partners

Zoals hiervoor is aangegeven, zijn de maatschappelijke partners nauw betrokken geweest bij de totstandkoming van dit Wmo beleidsplan.

Wij zien voor de maatschappelijke partners ook een belangrijke rol in het mede uitdragen van de visie. Zij staan immers midden in de IJsselsteinse samenleving en ze hebben contact met een groot aantal inwoners. Zeker gelet op de gewenste verandering in rollen en verhoudingen, willen we met de maatschappelijke partners afstemmen hoe we met elkaar een gedragsverandering binnen de IJsselsteinse samenleving kunnen realiseren.

4.4 Communicatieplan

Op basis van dit Wmo beleidsplan wordt een communicatieplan opgemaakt dat gericht is op alle inwoners van de gemeente IJsselstein, de bij de totstandkoming van dit beleidsplan betrokken maatschappelijke organisaties en alle andere organisaties in het maatschappelijk middenveld.

In het communicatieplan wordt uitgewerkt hoe en door wie de Wmo visie binnen de gemeente IJsselstein wordt uitgedragen. Hierbij worden diverse communicatiemiddelen ingezet wat varieert van teksten op de gemeentelijke website tot filmpjes op de lokale/regionale tv zender.

Vooruitlopend op het communicatieplan worden hieronder enkele communicatiemiddelen genoemd en een aantal onderwerpen voor communicatie.

⁹ Groep uit de lokale samenleving, die de gemeente bij de beleidsontwikkeling, uitvoering en evaluatie van het Wmo beleid Betreft.

Wmo beleidsplan 2012 - 2014

Vormen van communicatie

- Iedere maand een item centraal stellen op de gemeentepagina;
- Informatieverstrekking via huisartsen, scholen, bibliotheek, buurtcentra, sportverenigingen en maatschappelijke organisaties;
- Wmo loket en digitale informatie;
- Informatieborden KCC;
- Digitale wijknieuwsbrief;
- Informatie via RTV9;
- Thema-avond;
- Voorlichtingsbijeenkomsten in samenwerking met maatschappelijke partners;
- Inwonerspanel consulteren;
- Informatie in gemeentegids en Groene Gids (seniorenmagazine);
- Folder Kanteling, Het Gesprek en Wmo voorzieningen;
- Resultaten Wmo klanttevredenheidsonderzoek + prestatiegegevens.

Onderwerpen communicatie

- Versterken en benutten eigen kracht;
- Wederkerigheid;
- Algemene voorzieningen als maatwerk;
- Aandacht voor preventie;
- Mantelzorgers en vrijwilligers;
- Vangnet voor inwoners in een kwetsbare situatie;
- Actuele ontwikkelingen.

In het communicatieplan wordt per onderwerp uitgewerkt welke communicatievormen van toepassing zijn en wanneer over welk onderwerp wordt gecommuniceerd en door wie. Tijdens de Wmo conferentie van maart 2011 is naar voren gekomen dat de gemeente een terughoudende rol in de communicatie in dient te nemen en deze vooral moet overlaten aan de maatschappelijke partners waaronder de kerken.

Bijlage 1 Mantelzorg en vrijwilligerswerk

Inleiding

Met de Wmo heeft de ontwikkeling naar een samenleving waarin 'meedoen' centraal staat een wettelijke basis gekregen. Het doel van de Wmo is: meedoen van alle inwoners aan alle facetten van de samenleving, al dan niet geholpen door vrienden, familie of bekenden. De in dit beleidsplan geformuleerde visie op de Wmo weerspiegelt een kanteling in denken en doen. Het zwaartepunt ligt bij de eigen kracht en medeverantwoordelijkheid van de inwoner. De gemeente heeft een regierol en zorgt voor het vangnet. Verder is van belang dat een goede afweging wordt gemaakt tussen de inwoner en zijn sociale omgeving en de inzet die nodig is om meedoen mogelijk te maken.

De ondersteuning van vrijwilligers en mantelzorgers¹⁰ is één van de prestatievelden binnen de Wmo (prestatieveld 4). Maar ook onder de andere prestatievelden is vrijwilligerswerk en vrijwillige zorg niet weg te denken. Bijvoorbeeld onder prestatieveld 1: bevorderen van sociale samenhang. Concreet krijgt dit invulling door de activiteiten van clubs en sportverenigingen, buurtfeesten enzovoorts. We hebben het dus over vrijwilligerswerk in de volle breedte in sport, onderwijs, cultuur, vrije tijd, politiek, ontmoeting, praktische hulp, informele zorg.

Prestatieveld 1 heeft daarnaast ook een duidelijk raakvlak met verschillende vormen van informele zorg en ondersteuning. Een omgeving waarin mensen elkaar ontmoeten en bij elkaar betrokken zijn, is immers een goede voedingsbodem voor onderlinge hulprelaties en wederkerigheid. Het gaat om de verbinding tussen helpen en geholpen worden. Wat heb je zelf aan ondersteuning nodig en welke ondersteuning kun je iemand anders bieden?

Het geven van informatie, advies en cliëntondersteuning (prestatieveld 3) is een breed terrein dat zich ook uitstrekt tot mantelzorgers en vrijwilligers. De voorzieningen die onder de Wmo vallen zoals hulp bij het huishouden, rolstoelen, woningaanpassingen en vervoervoorzieningen kunnen de draagkracht van mantelzorgers vergroten of de draaglast verlichten.

Door de veelzijdigheid van vrijwilligers en mantelzorgers kan 'meedoen' iets betekenen voor alle inwoners, inclusief de kwetsbare doelgroepen en kunnen zij zo lang mogelijk zelfstandig functioneren en deelnemen aan de samenleving.

Ondersteuning van mantelzorgers en vrijwilligers

De rol van de mantelzorger en vrijwilliger wordt steeds belangrijker: het beroep op mantelzorgers en vrijwilligers wordt groter door de diverse maatregelen van het kabinet.

De wettelijke ondersteuningstaak ten aanzien van vrijwilligers en mantelzorgers willen we zodanig uitvoeren dat de gemeente een stimulerende rol vervult en waar nodig faciliteert. Hierbij streven we naar een uitgebalanceerde rolverdeling: minder overheid, meer eigen kracht en medeverantwoordelijkheid. Voor de uitvoering van de ondersteuningstaak neemt de gemeente de regie. Dit vraagt primair om een herijking van de ondersteuningsbehoefte en meer vraaggericht (en niet langer aanbodgericht) werken. Herijking houdt in, dat we op basis van actuele ontwikkelingen en vernieuwde inzichten de ondersteuningsbehoefte herzien.

Met het herijken van de ondersteuningsvraag vanuit vrijwilligers en mantelzorgers kwamen er lokale leemten aan het licht. De huidige ondersteuning werd als weinig zichtbaar en versnipperd ervaren.

¹⁰ Definitie mantelzorg volgens de Nationale Raad voor de Volksgezondheid: mantelzorg is zorg die niet in het kader van een hulpverlenend beroep wordt gegeven aan een hulpbehoevende door één of meerdere leden van diens directe omgeving, waarbij de zorgverlening direct voortvloeit uit de sociale relatie.

Dit begint met onduidelijkheid over wat de ondersteuningsmogelijkheden zijn en waar je moet zijn voor het antwoord op een vraag. De IJsselsteinse inwoner wil één centraal aanspreekpunt. Verder blijkt dat zowel de gemeente als andere organisaties de mantelzorgers niet gemakkelijk in het vizier krijgen. Dit bemoeilijkt het bieden van passende ondersteuning. In ieder geval zal er tijdens het gesprek, dat wordt gevoerd met de inwoner met beperkingen en die behoefte heeft aan ondersteuning, aandacht moeten zijn voor de rol en belasting van mantelzorgers waarop deze inwoner een beroep doet.

Zowel voor mantelzorgers als vrijwilligers moet duidelijk zijn dat er ondersteuning wordt geboden, waar dit is te vinden en hoe hierop een beroep kan worden gedaan. De bekendheid van het steunpunt mantelzorg en een goed functionerende vrijwilligerscentrale zijn hierin belangrijke aandachtspunten.

Organisaties met vrijwilligers, die een subsidie van de gemeente ontvangen, zouden verplicht moeten worden een goed functionerend vrijwilligersbeleid te hebben.

Ook gelet op de maatschappelijke ontwikkelingen, zoals extramuralisering, vergrijzing en vermaatschappelijking van de zorg, is het noodzakelijk om de ondersteuning van vrijwilligers en mantelzorgers te moderniseren, te versterken en bovenal toekomstbestendig te maken.

Wat willen we bereiken?

Vrijwillige inzet heeft een essentiële rol bij het bevorderen van sociale samenhang. Daarnaast draagt vrijwillige inzet eraan bij dat kwetsbare groepen zo lang mogelijke zelfstandig kunnen functioneren en deelnemen aan de samenleving. Uitgangspunt is dat zoveel mogelijke gebruik gemaakt wordt van algemene en collectieve mogelijkheden en waar dat niet lukt, wordt individuele ondersteuning ingezet. Mantelzorg is in tegenstelling tot vrijwilligerswerk niet altijd een bewuste, vrijwillige keuze. Mantelzorg komt voort uit een familiale/sociale relatie en is meestal onvermijdelijk. De gemeente ziet mantelzorg als een belangrijk onderdeel van de civil society: een samenleving waarin mensen elkaar ondersteunen en helpen waar het kan. Waar het niet alleen gaat om het krijgen van hulp maar ook om het bieden ervan (wederkerigheid). Inwoners kunnen heel veel zelf doen en/of oplossen en hebben een eigen verantwoordelijkheid ook naar elkaar. De gemeente wil de eigen verantwoordelijkheid en initiatieven van inwoners waar nodig ondersteunen omdat we het belangrijk vinden de van oudsher sterke onderlinge betrokkenheid te behouden en te stimuleren.

Van belang is met nieuwe vormen van vrijwilligerswerk een nieuw potentieel aan vrijwilligers aan te trekken vanuit jongeren, ouderen, nieuwkomers en de bestaande vrijwilligers en vrijwillige zorgverleners (waaronder mantelzorgers) zoveel mogelijk te behouden. Zo zouden jongeren warm gemaakt kunnen worden voor het vrijwilligerswerk door het goed vormgeven van maatschappelijke stages. Ook is er een rol weggelegd voor bedrijven. Van belang hierbij is bedrijven bewust(er) te maken van de meerwaarde die zij kunnen leveren aan de sociale verbanden in de gemeente. Te denken valt aan initiatieven waarin bedrijven gemotiveerd worden en ook concrete mogelijkheden aangereikt krijgen om zich voor de samenleving in te zetten. Bijvoorbeeld door het creëren van vrijwilligersvacatures voor verschillende doelgroepen, zodat bedrijven hun personeel kunnen faciliteren zich hiervoor in te zetten. Daarnaast kunnen bedrijven worden gestimuleerd om mantelzorgvriendelijk personeelsbeleid in te zetten ter ondersteuning van mantelzorgers.

Als gemeente ligt er een belangrijke taak om nieuwkomers in IJsselstein goed te informeren zodat zij de weg naar de verschillende mogelijkheden van vrijwilligers eenvoudig en herkenbaar kunnen vinden en zo gestimuleerd worden zich in te zetten voor vrijwilligerswerk. Vrijwilligerswerk is vaak een uitstekende vorm van inburgeren in een nieuwe gemeente.

Wmo beleidsplan 2012 - 2014

De ondersteuning moet goed aansluiten op de ondersteuningsbehoefte van IJsselsteinse vrijwilligers en mantelzorgers. Wat we willen bereiken is hieronder geordend aan de hand van vijf basisdoelstellingen.

1. Vertalen:

We ontwikkelen een visie op nieuwe maatschappelijke ontwikkelingen en formuleren daarop beleid.

2. Verbinden en makelen:

We verbinden de belangen van de verschillende maatschappelijke spelers met elkaar en makelen tussen vraag en aanbod door twee of meer partijen bij elkaar te brengen met de bedoeling dat ze concreet tot afspraken komen. Dit kan op verschillende niveaus plaatsvinden: tussen personen, organisaties en tussen organisaties onderling.

3. Versterken:

We informeren vrijwilligersorganisaties en verenigingen over de (on)mogelijkheden voor een financiële bijdrage met als doel de lokale infrastructuur te versterken. Vrijwilligersorganisaties kunnen hierdoor beter inspelen op prioriteiten van de gemeente en beoogde maatschappelijke effecten.

4. Verbreiden:

We promoten mantelzorg en vrijwilligerswerk en geven uiting aan de waardering van mantelzorg en het vrijwilligerswerk. We inspireren, verleiden, verbreden en waarderen.

5. Verankeren:

We borgen opgedane kennis en ervaring in het vrijwilligerswerk en mantelzorg en leggen deze vast. Concreet betekent dit dat kennis en ervaring beschikbaar dient te zijn via informatie of trainingsaanbod. Tevens geeft dit belangrijke input voor vertalen van maatschappelijke ontwikkelingen. Zo is de cirkel van bovengenoemde basisdoelstelling 1 tot en met 5 rond.